

*De broze muren van onze KAMER,
van onze dagelijkse,
lineaire tijd,
zullen ons niet beschermen.
Achter de deuren wachten belangrijke gebeurtenissen.
We hoeven ze maar open te doen.*

Tadeusz Kantor

ven, in dit spanningsveld tussen de materialiteit en het denkbeeldige, wordt de dans weer in beweging gezet. In het schrijven komt de dans als het ware weer naar boven als een labyrint van verlangen en verdringing, als een schim van het beeld dat er volgens ons ooit op het podium te zien was; daarnet, gisteravond of een jaar geleden.

Zo verschillen het theater van het schrijven en het theater van het dansen toch niet zozeer van elkaar als we dachten. De schrijver vermoedt de dans die hij op het podium gezien denkt te hebben opnieuw te kunnen vatten, net zoals de choreograaf gelooft dat hij in zijn stuk dat precaire, precies geïmproviseerde gebaar dat hij tijdens de repetitie denkt gezien te hebben opnieuw kan vatten en omkaderen. Die onstabiele trilling tussen het schrijven en dans interesseert mij, want die trilling, die onzekere slingerbeweging tussen de herinnering aan bewegingen die er niet meer zijn en de woorden die nog moeten komen, beweegt zich in de richting van choreografie. De choreografische stroom binnen de wereld van betekenisgeving.

Eerste propositie

1. Als we beginnen bij het bewegen, bij het denken door het bewegen, en bij het leven door het bewegen, komen we uit bij dat ene schokkende besef: dat het lot van de dans is een kunst

van het uitwissen te zijn. De dans verdwijnt steeds voor onze ogen om een nieuw verleden te scheppen. De dans bestaat uiteindelijk als een mnemonische schim van wat er net heeft geleefd.

Dans als een kunst van het uitwissen, in plaats van dans als een kunst van tegenwoordigheid en inscriptie. Dans beschouwen als iets dat verdwijnt in plaats van iets dat tegenwoordig is. Ik ben me van de vervelende en vermoeiende tonaliteiten in deze discussie bewust. Het is mijn bedoeling om de ethische implicaties van deze stellingen opnieuw te bekijken van zodra we hebben erkend dat de dans ten diepste geïnspireerd, gevormd en gebouwd is op en door momenten en bewegingen die het 'zuiver fysieke' overstijgen. (Gemoeds)bewegingen die de wetten van door alledaagse redelijkheid verdoofde ogen en gevoelens verstoren. De theorie die ik hier naar voren schuif, is dat *zowel de dans als het schrijven* al in het organische systeem van de ons door de geschiedenis ingeprente sensorische gewoonten vervat zijn. Dat betekent voor ons, dansers en schrijvers, dat het onderzoek naar de complexe relaties tussen het zenwustelsel, de zintuigen en de linguïstisch-epistemische hulpmiddelen ook een *politieke* winst oplevert.

Nu de zienswijze van dans als een kunst van het uitwissen steeds meer aanhangers

krijgt en de ideologische organisatie van het kijken mede bepaalt, krijgt de oude zienswijze van de danskritiek als een archivarische taak een nieuwe bestaansreden. 'Als dans bij het dansen zelf al verdwijnt, zoals de poststructurele theorieën over de dans me nu vertellen,' zegt de blijde beschrijvende criticus, 'dan is het mijn morele taak als criticus om dit sterven van de dans door middel van mijn onverwoestbare schrijven te voorkomen.' Bij deze kijk op de dans is de criticus een soort optimistische semioticus die wild meedraait met teleologische waanbeelden. Zijn 'ethische' reden om te schrijven is eigenlijk hygiënisch.

De moeilijkheid met het geloof dat je door het schrijven de dans (en de betekenis van de dans) kunt vastleggen en in 'de lineaire voortgang van de dagelijkse tijd' (zoals Kantor het bovenaan deze tekst stelt) kunt bevriezen, is dat het woord net zo vluchtig is als het dansende beeld dat het wil vatten. Net doordat we erkennen dat zowel de dans als het woord onstabiel zijn, kunnen we opnieuw kijken of het niet mogelijk zou zijn ook het schrijven over de dans als een kunst van het uitwissen te bezien. Dit herbekijken kan als een soort anatomisch probleem worden gezien: wat zijn de verhoudingen tussen het oog van de schrijver, zijn verstand, zijn hand (of de schrijver nu een criticus, recensent of academicus is) en het dansende lichaam dat zichzelf uitwist?